ANASTASIE IORDACHE, *Pe urmele lui Dumitru Brătianu*, Editura Sport-Turism, București, 1984, 348 p. (348 text + bibliografie selectivă)

Din nou, colecția — atît de fericit inițiată și susținută de Editura Sport-Turism — și-a găsit un exeget de aleasă calificare. Reconstituirea drumului parcurs de Dumitru Brătianu în dificilul proces de constituire a României moderne a fost realizată de A. Iordache cu o desăvîrșită adeziune la obiect. Bun cunoscător al „spiritului epocii", în interiorul căreia a integrat viața și activitatea *Goleștilor*, istoricul ne-a oferit, din nou, măsura capacității sale conturînd liniile fundamentale ale activității politice și schița portretului moral al unuia dintre „marii oameni ai țării" (p. 337), „dintre cei mai iluștri luptători ai făuririi României moderne" (340).

Firește, autorul nu realizează un studiu monografic, cerințele colecției nu o recomandă și nici nu o îngăduie. Lucrarea se adresează unui public larg. Faptul a conferit autorului o mai mare libertate de mișcare. Activitatea lui D. Brătianu este analizată și judecată în două din momentele mari ale istoriei noastre moderne: revoluția de la 1848 și Unirea, în cuprinsul cărora a avut un important rol, în care și-a desfășurat întreaga gamă a posibilităților și a energiei sale creatoare. Bogatul fond documentar folosit, edit sau inedit, alcătuit din memorii justificative, necesare cunoașterii realităților românești sau din corespondența eroului, ni-l înfățișează pe D. Brătianu drept un spirit ales, înzestrat cu o nestrămutată voință, unul dintre promotorii cei mai consecvenți ai liberalismului român, credincios, pînă la capăt, radicalismului, care a influențat, ca nimeni altul, cursul unor mari evenimente (93, 339).

Diplomat de prestigiu, D. Brătianu a jucat un important rol în susținerea cauzei românești în Anglia, al cărei sprijin era apreciat drept capital pentru realizarea opțiunilor naționale. Prestigiul care și l-a cîștigat în lumea diplomatică a timpului, dar și în cuprinsul Comitetului democratic european, al cărui membru era, eficiența politică a demersurilor sale i-au îngăduit autorului să-l considere drept „unul dintre marii precursori ai diplomației românești moderne" (p. 70), să-l situeze „printre marii oameni ai țării" (p. 337), „integrat temeinic pleiadei de mari și iluștri luptători pentru făurirea României moderne' (p. 340).

Spre deosebire de fratele său — spirit pragmatic, mai apropiat de realitățile și nevoile societății ale cărei interese le reprezenta — D. Brătianu a fost depășit de împrejurările perioadei care a început odată cu instaurarea regimului monarhiei constituționale. În această nouă epocă, nu s-a mai putut atașa, cu aceeași tenacitate și înțelegere a fenomenelor politice operei de edificare statală (p. 309). De la pasiune revoluționară, alunecă la patimă politică (p. 315).

Evitînd să explice evoluția sau involuția omului politic care a reprezentat generația de la 1848 și a jucat un rol atît de important în realizarea Unirii, autorul a alcătuit o lucrare interesantă, de mare necesitate; prin intermediul ei, se realizează încă o breșă în zidul în care unele aprecieri tendențioase, preluate fără discernămîntul critic corespunzător, l-a ridicat între căuzașii de la 1848. Personalități diferite sub raport temperamental, cu vederi deosebite, adesea, asupra modalităților de soluționare a opțiunilor politice, reprezentanții generației de la 1848 — din care a făcut parte și D. Brătianu — au acționat mînați de aceeași adîncă dragoste față de națiune și de interesele acesteia. Năzuințele naționale, aceleași, le-au nivelat demersurile și i-au apropiat.

Lucrarea reprezintă un început, pe drumul, lung încă, al realizării galeriei portretelor făuritorilor României moderne.

Gh. Platon

AL. ZUB, *Biruit-au gîndul (note despre istorismul românesc)*, Iași, Editura Junimea, 1983, 357 p. + rezumat în limba franceză și indice de nume

Alexandru Zub este una dintre acele naturi alese pentru care a scrie istorie nu înseamnă numai a da expresie unei vocații; este, mai mult, nevoia de afirmare a unui mod de existență, a unor principii și comandamente etice a unei concepții filosofice care dau sens, înnobilează și fertilizează viața. Întitulîndu-și astfel culegerea, a vrut să sugereze — cum singur o mărturisește — că frămîntarea lui M. Costin, născută din pasiune civică și scrupul intelectual, a rămas, peste veac, expresia unei dileme și deviza angajării cărturarilor noștri. Urmărind să scoată în relief, îndeosebi, lupta istoricilor pentru recuperarea demnității colective, care a însoțit eforturile defensive ale poporului nostru, — reliefînd-o — autorul